

Et historisk hus i Heltborg

Af Aksel Kirk, Enkjærbro 30, 7752 Snedsted

Katrine og Andreas Kristensen (tækkev)

Landsbyen Heltborg er for en stor del blevet en pensionistby. Nogle bor i nye huse, mens andre bor i ældre nyrestaurerede huse, hvoraf enkelte sikkert er både 2 og 300 år gamle. Det hus, vi ser på fotografiet, tilhører den sidstnævnte gruppe. Billedet er fra 1930, og huset var da på 60 m², men siden er det udvidet. I dag bebos det af Einar Madsen.

I årbogen for 1992 fortalte jeg om mine bedsteforældre, Ane Christensen og maler Jens Pedersen. Min bedstefar var søn af en enlig mor, som fik ubeskrivelige problemer, da hun havde født sin dreng, og faderen løb fra sit ansvar. Omgivelsernes chikanerier gjorde, at hun måtte flytte fra sted til sted med sit "uægte" barn.

Efter hans konfirmation i 1858 fik han plads på en gård i Heltborg, hvor moderen havde boet siden 1854. Året efter flyttede han tilbage til Ydby, hvor han blev de næste 11 år. I 1860 flyttede moderen til Villerslev, hvorfra hun 1. maj 1864 flyttede tilbage til Heltborg. Her blev hun indsidder hos en ældre enke, som boede i det hus, vi ser på billedet. Gennem alle årene fik hun sit levebrød ved at spinde og strikke. 26. oktober 1870 blev mor og søn atter forenet, idet

han flyttede ind hos moderen i Heltborg, hvorfra han startede, hvad der efterhånden blev en omfattende malerforretning.

Her fejrede bedstefar og bedstemor deres bryllup 30. marts 1883. Min mor kom til verden 28. juni 1888, og året efter samme dato kom datter nummer to.

I 1890 flyttede de ind i nabohuset, som min bedstefar havde ladet bygge på den hektarstore grund, som han havde købt for en del år siden.

I det gamle hus tjente en stue som malerværksted. Forretningen voksede imidlertid, og på et vist tidspunkt skulle den pågældende stue også benyttes som sløjdværksted, hvilket medførte, at pladsen snart blev for trang. Da fotografiet blev taget, hed husets beboere Andreas og Katrine Kristensen, men manden blev nu i daglig tale kaldt Andreas Tækkev. Vi ser ham siddende på bænken foran det 2 gange 3 meter store hønsehus. Landbruget var Katrines domæne, og hun holdt på stedet en ko og et får i de syv år, ægteparret boede i huset.

Katrine står i haven og nyder sikkert den vidunderlige udsigt ned over Limfjorden og Mors. Ægteparret havde lagt deres livsgerning på

en lille ejendom i Ginnerup, hvorfra Andreas gik ud som tækkemand. Dette arbejde fortsatte han med i flere år, efter at de havde begyndt at nyde deres otium i huset i Heltborg. Det hyggelige billede har jeg lånt af deres barnebarn, som bor i Borbjerg.

Andreas Tækker døde som 82 årig i 1941, og med hans bortgang ophørte det ædle gamle håndværk faktisk her på egnen. Allerede i tyverne var stråtag begyndt at blive afløst af cementtagsten, plader mv.

For 100 år siden havde alle landbrug et engskifte, hvor man kunne hente rør til tagdækning, tørv til brændsel samt en del hø. Disse engskifter repræsenterede en meget lille købsværdi, og da der ingen hartkornsvurdering var på dem, var der heller ingen skatter.

Rør til tag kostede altså kun arbejde, men dette til gengæld i rigeligt mål. Rørene groede på den blødeste bund og var ofte meget vanskelige at bjerge. Dertil kom de elendige vejforhold ud i engene.

Efterhånden er de fleste engskifter blevet afvandede, så rør er blevet dyre i anskaffelse, og da der i dag er meget få, der har lært tækkemandens gamle håndværk, er rørtage blevet kostbare. Skulle et hus på 60 m² som ovennævnte tækkes med rør i dag, ville prisen blive følgende: køb af rør samt arbejds løn ville beløbe sig til 33.000 kr. plus 25% moms, i alt 41.250 kr.

Skulle det samme jordløse hus have nyt tag for 100 år siden måtte man først købe rør og halm til simesnoning. Det sidste kunne nok købes for 3 kr. og skulle der arbejds løn på til snoningen, ville dette beløbe sig til 40 øre pr 100 favne. Da der til huset skulle bruges cirka 1800 favne, blev det til en udgift på 7 kr. Køb af rør udgjorde 30 kr. En fagmand kunne takke huset på 8 dage á 1 kr. pr. dag, men så skulle han også

have assistance af to hjælpere á 50 øre om dagen. Sluttelig skulle huset mønnes, hvilket nok kunne klares for 2 kr.

I alt ville det for 100 år siden koste 58. kr. at få nyt tag på huset. Et af mine første barndoms minder er knyttet til det gamle hus. Der var en ældre pige ved navn Dorthé Høgholm, som boede der før Andreas Tækkers. Hun var den sidste af slægten fra gården "Høgholm", der blev nedlagt og udstykket i sidste halvdel af 1800 tallet.

Efter hendes død 15. november 1925 skulle min far gøre hendes bo op til skifteretten. Jeg, der dengang var 5 år, og min 1-årige bror var med ham oppe i huset. På loftet lå en dyngede tørv, som han sad og kastede med. Foruden tørvene var der en masse ragelse deroppe. Blandt andet var der en spinderok, hvilket var et dejligt stykke legetøj for et par drenge. Far har nok sagt til os: "Den må I gerne tage med hjem." Nu gik der en del år, i hvilke jeg ofte spekulerede på, hvorfor han sad og kastede med de tørv. Da jeg en gang stillede ham spørgsmålet, svarede han, at skifteretten forlangte, at tørvene skulle tælles, da alt skulle sælges på auktion. På auktionsdagen var alt sat ud i haven. Man bemærkede, at alle møblerne fra gården "Høgholm" var der, og nu kunne man bare undre sig over, at det lille hus havde kunnet rumme dem. Der var antikke stole, borde og skabe, som i dag ville have kunnet indbringe en formue.

Far fortalte, at møblerne blev solgt for en slik. Det eneste, som havde en egentlig værdi, var den dyngede tørv, som lå oppe på loftet.

Jeg har senere tænkt på den gamle spinderok, som far gav til vi to drenge og dermed uretmæssigt unddrog værdien af til skifteretten. Måske var der på auktionsdagen ingen, som ville have budt 50 øre for den. (red.VM)

Kilde: Sydthy Årbog 1993, side 89-91.